

II. Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

22-23 Kasım 2018, Sakarya
<http://www.ulk.ist/>

Havayolu Taşımacılığının Küresel Rekabet İle İlişkinin İncelenmesi

Öz

Sultan Kuzu Yıldırım

Dr.
İstanbul Üniversitesi
sultan.kuzu@istanbul.edu.tr

Ebru Demirci

Doç. Dr.
İstanbul Üniversitesi
edemirci@istanbul.edu.tr

Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir bir ekonomi için hava yolu taşımacılığı oldukça büyük öneme sahiptir. Havayolu taşımacılığının gelişmesi; uluslararası ticaretin genişlemesi, insanların daha hızlı ve kolay seyahat etmesi gibi bir çok olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmada Türkiye’de Havayolu Taşımacılığı sektörünün küresel rekabete etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Küresel rekabetin ölçülmesinde literatürde sıklıkla küresel rekabet endeksinin kullanıldığı görülmektedir. Bu endeks Dünya Ekonomik Forumu tarafından yayımlanan bir istatistik olup, 2000’li yıllardan itibaren hesaplanmaya başlanmıştır.

Çalışmada 2007-2017 yılları arasında yayımlanan Hava Taşımacılığı Ciro Endeksi ve Küresel Rekabet Endeksi serileri kullanılacaktır. Zaman serilerinde ilişkinin tespit edilmesinde kullanılan ve içsel-dışsal değişken ayırımını gözardı eden VAR modelleri kullanılacaktır. Modeller kurulduktan sonra etki-tepki fonksiyonları ve varyans ayrıştırma analizleri ile yorumlar genişletilecektir.

Kullanılan değişkenlere öncelikle logaritmik dönüşüm yapılmıştır. Birim kök testleri incelenmiştir. ADF, PP, ve KPSS testlerine göre serilerin düzeyde durağan olmadığı, ilk farklar alındıktan sonra durağanlaştığı saptanmıştır. Değişkenlerin ilk farkları alındıktan sonra kurulan VAR modeli varsayımları sağlamıştır. Granger nedensellik testine göre nedenselliğin tek yönlü olduğu saptanmıştır. Sonuçlar tabloda verilmiştir. Buna göre uluslararası rekabet düzeyi, hava yolu ulaşımdaki gelişmenin nedenidir. Ters her zaman söylenemez.

Dependent variable: D_GCI			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
D_HAVA	3.399986	1	0.0652
All	3.399986	1	0.0652
Dependent variable: D_HAVA			
Excluded	Chi-sq	df	Prob.
D_GCI	0.077217	1	0.7811
All	0.077217	1	0.7811

Ulaşım sektörünün içinde yer alan, ülkelerin kalkınmasında ve rekabet gücünde kilit konuma sahip havacılık sektörü bütün dünyada ekonomik büyüme, küreselleşme ve liberalleşme paralelinde gelişmektedir.

Yazgan ve Yiğit (2013) Türk havacılık sektörünün uluslararası rekabet gücünü elmas modeli bağlamında incelemişlerdir. Bu çalışmaya göre sektörün en önemli sorunu nitelikli iş gücü sıkıntısıdır. Yakıt maliyetleri Türkiye gibi yakıtta dışarı bağımlı bir ülke için her sektörde sorun olmaktadır. Havaalanı sayısı sektörün ihtiyacını karşılayamamaktadır. Ayrıca mevcut havaalanlarının bir kısmının yapısal sorunlar nedeniyle her tip uçağa uygun olmaması bir başka sorundur. Buna rağmen Türkiye; sivil havacılık için hem coğrafik konum, hem iklim hem de arazi açısından oldukça elverişli bir ülkedir. Sektörün büyüme oranı yüksek olup yurt içi talep artmaktadır. Bu durum sektördeki firmalar için oldukça önemli bir fırsattır. Mukkola ve Tervo (2013), havayolu taşımacılığı ve bölgesel kalkınma arasındaki ilişkinin var olduğu açıktır ancak yönü belirsizdir. Bunu belirlemek üzere farklı bölgelerden veriler ele alınarak yapılan analizlerde nedenselliğin havayolu taşımacılığında bölgesel kalkınmaya doğru olduğunu saptamışlardır. Button ve Taylor (2000) uluslararası hava taşımacılığının, ekonomik kalkınma ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür.

Hızla gelişen teknoloji, artan ticari hareketlilik vb. olgular ülkeler arası rekabetin artmasını da beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda rekabetin ölçülmesi amacıyla Küresel Rekabet Endeksi geliştirilmiştir. Artan rekabet sonrası özellikle 2000'li yıllardan sonra endekse olan ilgi artmıştır.

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde Ekonomik Büyüme ile Rekabet arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Ancak Havayolu taşımacılığında gerçekleşen büyüme ile ilişkisi incelenmemiştir. Bu çalışma havayolu taşımacılığı ile rekabet arasındaki ilişkinin incelenmesi açısından özgün değere sahiptir.

Zaman serileri ile yapılan ilişki analizlerinde gözlem sayısı arttıkça etkinliğin ve yorumlanabilirliğin arttığı bilinmektedir. Özellikle çok değişkenli zaman serileri analizlerinde varsayımların sağlanması hususunda gözlem sayısının düşük olması analizlerin yorumlanmasını zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada da incelenen Küresel Rekabet Endeksi serisinin verilerine uzun dönem ve sık frekanslı olarak ulaşılamamıştır. Gözlem büyüklüğünün görece küçük olması bu çalışmanın en önemli kısıtıdır.

Anahtar Kelimeler:

Rekabet, Hava Taşımacılığı, Girdi Endeksi, Küresel Rekabet Endeksi, VAR Modeli, Ekonomik Büyüme, Zaman Serisi Analizi